

ДОХОДИ, РАЗХОДИ И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТА ПРЕЗ 2017 ГОДИНА

Доходи на домакинствата

През 2017 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство е 5 586 лв. и нараства с 8.1% спрямо 2016 година. За последните десет години (2008 - 2017 г.) общият доход средно на лице от домакинство се увеличава 1.6 пъти.

1. Общ доход и други средства на лице от домакинство по източници

Източници на доходи	2008		2012		2016		2017	
	лв.	%	лв.	%	лв.	%	лв.	%
Общ доход	3502	100.0	4327	100.0	5167	100.0	5586	100.0
Брутен общ доход	3280	93.7	4121	95.2	4989	96.6	5336	95.5
Работна заплата	1816	51.9	2281	52.7	2807	54.3	3038	54.4
Извън работната заплата	171	4.9	109	2.5	150	2.9	129	2.3
От самостоятелна заетост	272	7.8	330	7.6	319	6.2	377	6.7
От собственост	31	0.9	41	0.9	36	0.7	51	0.9
Пенсии	810	23.1	1153	26.7	1432	27.7	1479	26.5
Обезщетения за безработни	7	0.2	29	0.7	20	0.4	20	0.4
Семейни добавки за деца	23	0.7	35	0.8	40	0.8	39	0.7
Други обезщетения и помощи	108	3.1	82	1.9	119	2.3	128	2.3
Регулярни трансфери от други домакинства	42	1.2	61	1.4	65	1.3	74	1.3
Приходи от продажби	77	2.2	35	0.8	31	0.6	41	0.7
Други приходи	144	4.1	171	4.0	147	2.9	209	3.7
Изтеглени спестявания	129	x	154	x	179	x	210	x
Заеми и кредити	117	x	60	x	57	x	65	x
Общо	3748	x	4541	x	5404	x	5861	x

Реалните доходи¹ на домакинствата нарастват с 5.5% през 2017 г. в сравнение с 2016 г., като най-висок е индексът на реалните доходи спрямо 2011 г. - 142.0%.

2. Индекси на реалните доходи на лице от домакинство

Години	Години, приети за база									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2008	100.0									
2009	102.6	100.0								
2010	99.0	96.4	100.0							
2011	98.4	95.9	99.5	100.0						
2012	109.4	106.6	110.5	111.1	100.0					
2013	120.6	117.5	121.9	122.5	110.3	100.0				
2014	122.3	119.2	123.6	124.3	111.8	101.4	100.0			
2015	126.0	122.8	127.4	128.0	115.2	104.5	103.0	100.0		
2016	132.5	129.1	133.9	134.6	121.2	109.9	108.3	105.2	100.0	
2017	139.8	136.2	141.3	142.0	127.8	115.9	114.3	110.9	105.5	100.0

¹ Реалните доходи се изчисляват, като номиналните доходи се дефлират със средногодишните индекси на потребителските цени.

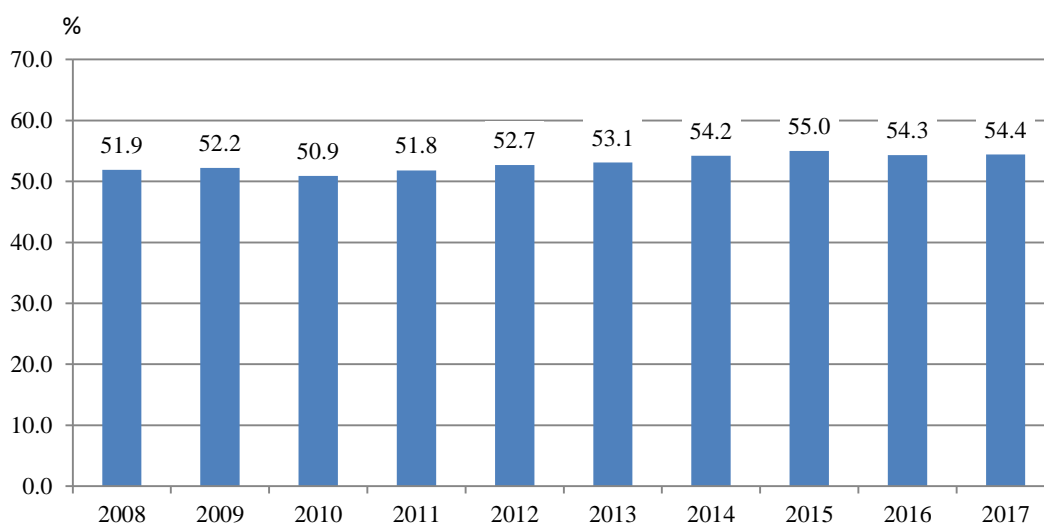

През периода 2008 - 2017 г. са регистрирани следните по-важни изменения по отношение на източниците на общия доход средно на лице от домакинство:

- Доходът от работна заплата през 2017 г. е 3 038 лв. и се увеличава с 8.2% спрямо 2016 г., а нарастването му в сравнение с 2008 г. е с 67.3%;
- Доходите от пенсии за последната година са 1 479 лева. Те нарастват с 3.3% спрямо 2016 г. и с 82.6% в сравнение с 2008 година;
- Доходите от самостоятелна заетост през 2017 г. са 377 лв., или с 18.2% повече в сравнение с 2016 г., и нарастват с 38.6% спрямо 2008 година;
- Доходът от трудова дейност извън работната заплата за последната година е 129 лв. и намалява спрямо 2016 г. с 14.0%, а в сравнение с 2008 г. намалението е 24.6%;
- Доходите от другите социални трансфери (обезщетения за безработни, семейни добавки за деца и други социални помощи и обезщетения) през 2017 г. са 187 лева. Те се увеличават с 4.5% спрямо 2016 г. и с 35.5% в сравнение с 2008 година.

В структурата на общия доход с най-висок относителен дял е работната заплата. През 2017 г. той е 54.4%, което е с 0.1 процентни пункта повече в сравнение с 2016 г. и с 2.5 процентни пункта - спрямо 2008 година.

Фиг. 1. Относителен дял на дохода от работна заплата в общия доход на домакинствата

Доходите от всички социални трансфери (пенсии, обезщетения за безработни, семейни добавки за деца и други социални помощи и обезщетения) формират 29.9% от общия доход на домакинствата през 2017 година.

В тази позиция от доходите на домакинствата доминират пенсиите. Относителният дял на доходите от пенсии през 2017 г. е 26.5% от общия доход на домакинствата, което е с 1.2 процентни пункта по-малко спрямо 2016 г. и с 3.4 процентни пункта повече в сравнение с 2008 година.

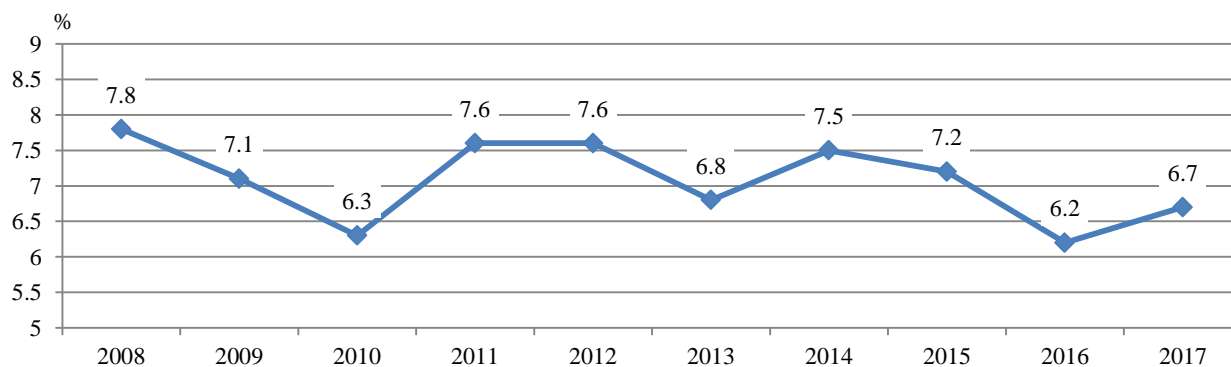

Фиг. 2. Относителен дял на дохода от пенсии и други социални трансфери в общия доход на домакинствата

През 2017 г. относителният дял на доходите на домакинствата от самостоятелна заетост в общия доход на домакинствата е 6.7% и се увеличава с 0.5 процентни пункта в сравнение с 2016 г., но намалява с 1.1 процентни пункта спрямо 2008 година.

Фиг. 3. Относителен дял на дохода от самостоятелна заетост в общия доход на домакинствата

Относителният дял на дохода от трудова дейност извън работната заплата е 2.3% през 2017 г. и намалява спрямо 2016 г. с 0.6 процентни пункта, а спрямо 2008 г. намалението е с 2.6 процентни пункта.

Разходи на домакинствата

През 2017 г. българските домакинства са изразходвали 5 217 лв. средно на лице, което е с 9.7% повече в сравнение с 2016 година. За периода 2008 - 2017 г. разходите на домакинствата се увеличават 1.6 пъти.

3. Общ разход и други средства средно на лице от домакинство

Групи разходи	2008		2012		2016		2017	
	лв.	%	лв.	%	лв.	%	лв.	%
Общ разход	3264	100.0	4058	100.0	4755	100.0	5217	100.0
Потребителски общ разход	2784	85.3	3392	83.6	3926	82.6	4280	82.0
Храна и безалкохолни напитки	1194	36.6	1355	33.4	1464	30.8	1573	30.1
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	142	4.4	178	4.4	206	4.3	219	4.2
Облекло и обувки	113	3.5	129	3.2	172	3.6	183	3.5
Жилища, вода, електроенергия и горива за битови нужди	443	13.6	621	15.3	681	14.3	770	14.8
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	122	3.7	131	3.2	175	3.7	217	4.2
Здравеопазване	155	4.8	212	5.2	263	5.5	280	5.4
Транспорт	228	7.0	260	6.4	326	6.9	352	6.7
Съобщения	145	4.5	179	4.4	211	4.4	224	4.3
Свободно време, културен отдих и образование	120	3.7	167	4.1	226	4.8	230	4.4
Разнообразни стоки и услуги	120	3.7	160	3.9	202	4.2	232	4.5
Данъци	102	3.1	200	4.9	247	5.2	290	5.6
Социални осигуровки	120	3.7	247	6.1	310	6.5	358	6.9
Регулярни трансфери към други домакинства	59	1.8	55	1.4	55	1.2	63	1.2
Други разходи	199	6.1	163	4.0	216	4.5	227	4.4
<i>Влог</i>	<i>133</i>	<i>x</i>	<i>65</i>	<i>x</i>	<i>195</i>	<i>x</i>	<i>282</i>	<i>x</i>
<i>Изплатен дълг и даден заем</i>	<i>124</i>	<i>x</i>	<i>170</i>	<i>x</i>	<i>156</i>	<i>x</i>	<i>154</i>	<i>x</i>
Общо	3521	x	4293	x	5106	x	5653	x

Относителният дял на потребителския разход от общите разходи на домакинствата намалява от 85.3% през 2008 г. на 82.0% през 2017 година.

През периода 2008 - 2017 г. по групи разходи се наблюдават някои промени, по отношение на:

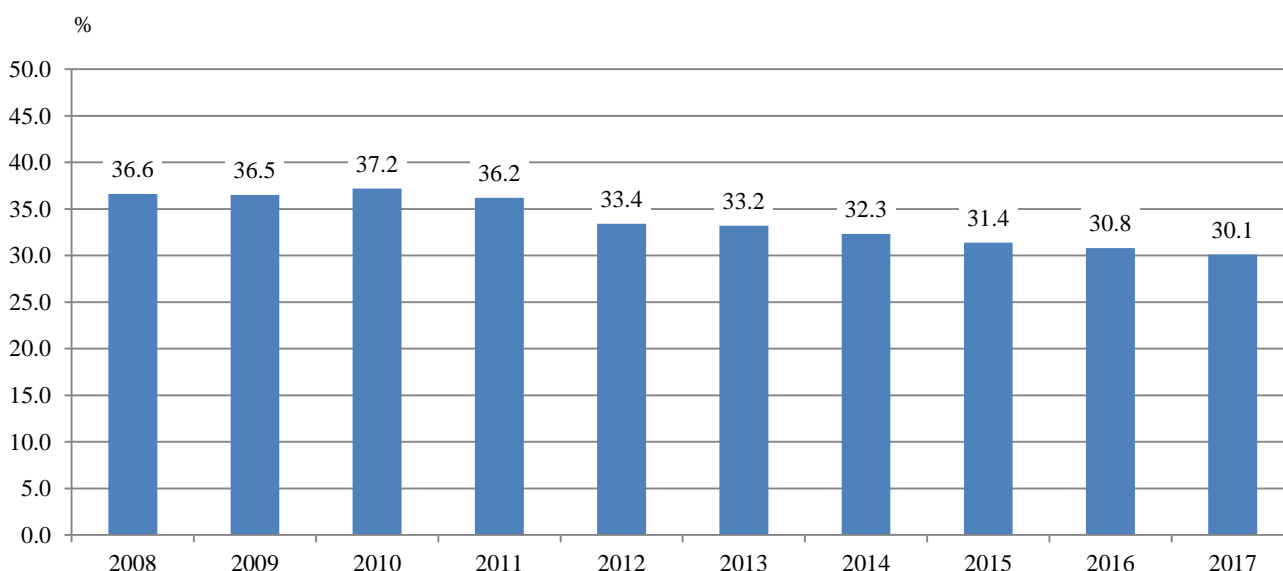
- Изразходваните средства за храна и безалкохолни напитки през 2017 г. са 1 573 лв. средно на лице от домакинство, или със 7.4% повече спрямо 2016 г. и с 31.7% - в сравнение с 2008 година;
- Разходите, свързани с жилището (вода, електроенергия, горива, жилищно обзавеждане и поддържане на дома) за последната година са 987 лева. Те нарастват с 15.3% в сравнение с 2016 г., а спрямо 2008 г. се увеличават със 74.7%.

- За транспорт и съобщения през 2017 г. са похарчени 576 лв., което е със 7.3% повече от 2016 г. и с 54.4% - спрямо 2008 година;
- През последната година разходите за данъци и социални осигуровки средно на лице от домакинство са в размер на 648 лв. и се увеличават с 16.3% в сравнение с 2016 г., а спрямо 2008 г. нарастват близо 3 пъти.

През 2017 г. относителният дял на разходите за храна от общия разход е 30.1%, което е с 0.7 процентни пункта по-малко в сравнение с 2016 г. и с 6.5 процентни пункта - спрямо 2008 година.

Фиг. 4. Относителен дял на разхода за храна и безалкохолни напитки в общия разход на домакинствата

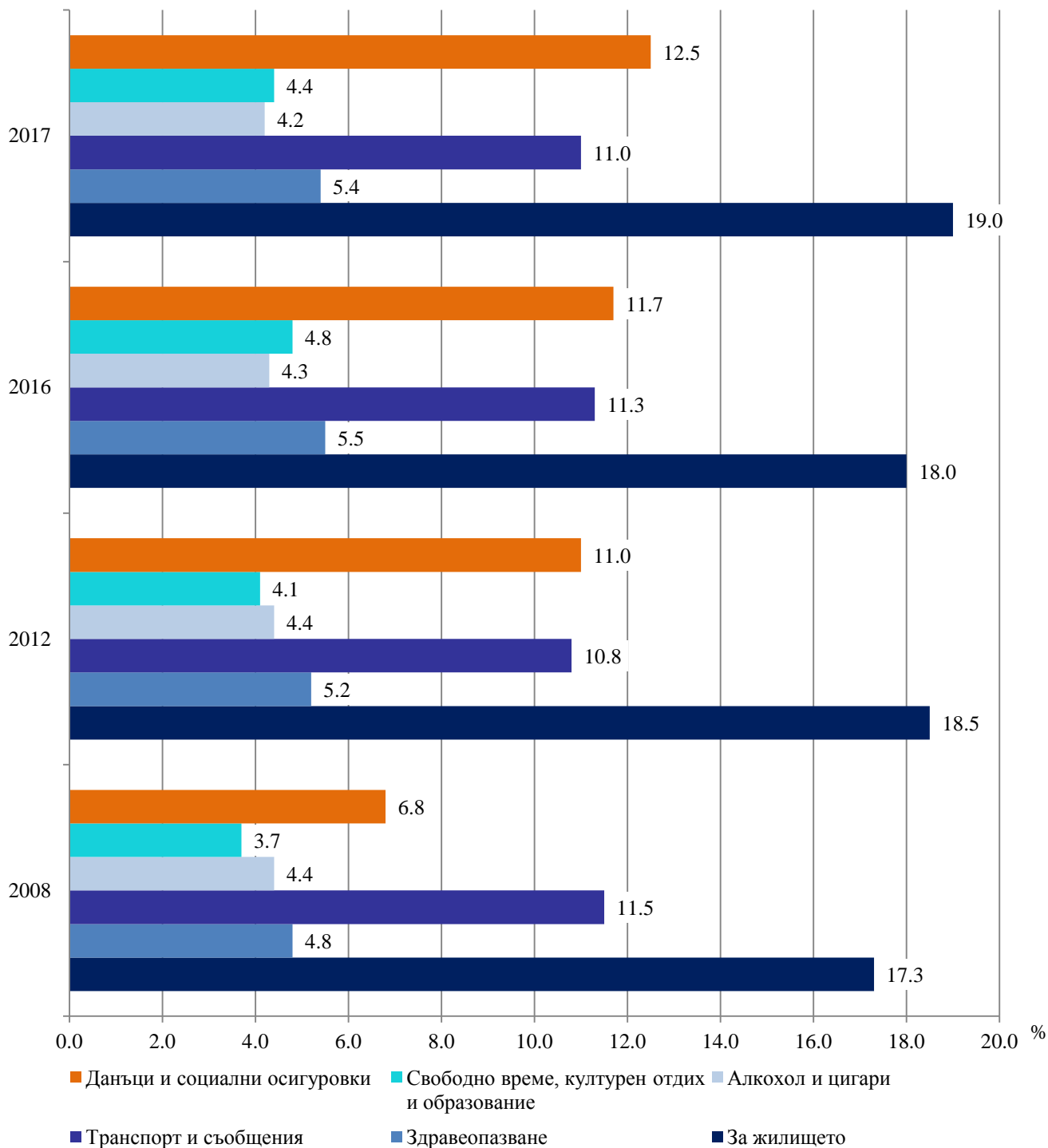
Относителният дял на разходите, свързани с жилището, нараства през 2017 г. спрямо 2016 г. с 1.0 процентен пункт, а в сравнение с 2008 г. увеличението е с 1.7 процентни пункта.

Делът на разходите за данъци и социални осигуровки е 12.5% от общия разход през 2017 г., което е с 0.8 процентни пункта повече в сравнение с 2016 г., а увеличението спрямо 2008 г. е с 5.7 процентни пункта.

През периода 2008 - 2017 г. делът на разходите за транспорт и съобщения в общия разход е около 11%.

Фиг. 5. Относителен дял на някои видове разходи в общия разход на домакинствата

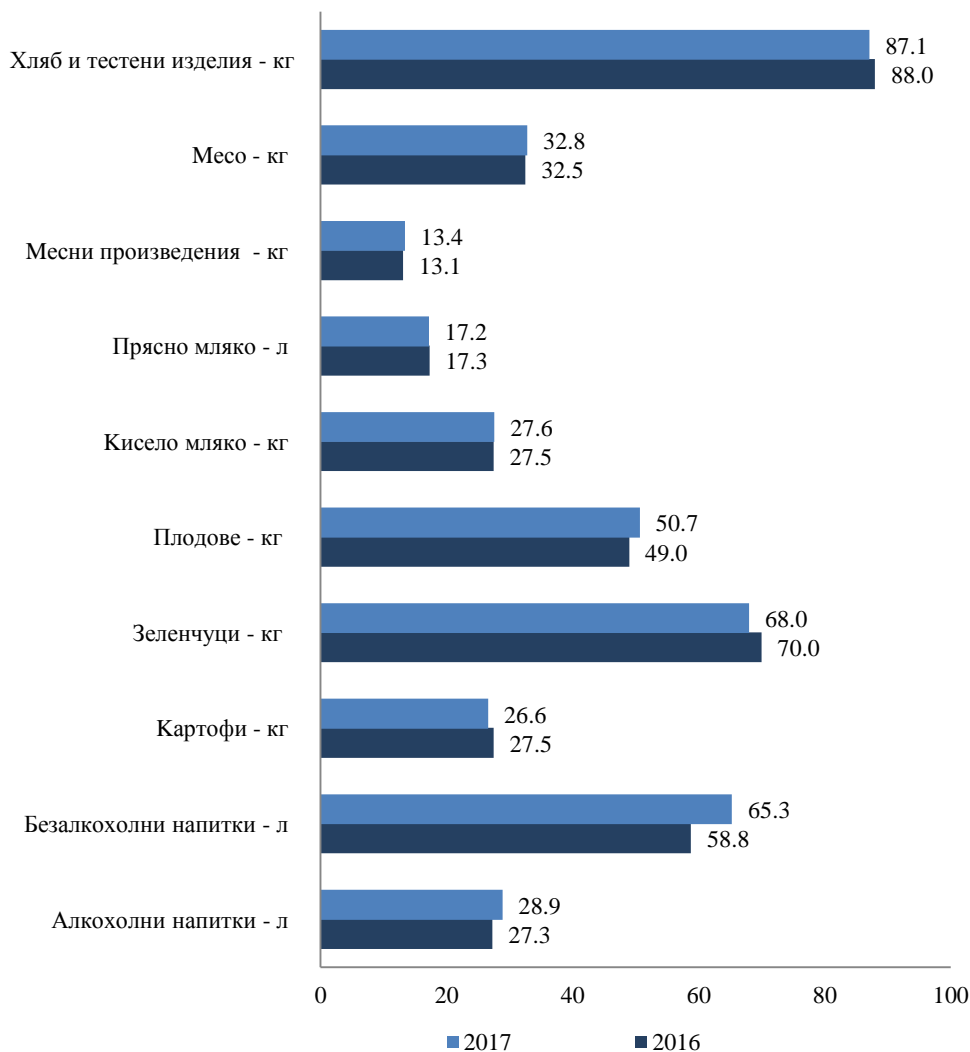

Потребление на домакинствата

През 2017 г. настъпват промени в потреблението на домакинствата спрямо 2016 г. - средно на лице намалява консумацията на хляб и тестени изделия с 0.9 кг и на зеленчуци с 2.0 килограма. Увеличава се консумацията на плодове с 1.7 кг и на безалкохолни напитки с 6.5 литра.

На годишна база се увеличава потреблението средно на лице от домакинство на алкохолни напитки (от 27.3 на 28.9 л) и на цигари (от 639 на 656 броя).

Фиг. 6. Потребление на основни хранителни продукти средно на лице от домакинство

Покупателна способност¹ на домакинствата

През периода 2008 - 2017 г. се увеличава покупателната способност на домакинствата за всички основни хранителни продукти с изключение на маслото. Най-много е нараснала покупателната способност при ябълките, свинското месо, белия хляб и захарта в сравнение с началото на разглеждания период.

4. Покупателна способност на домакинствата, изчислена чрез паричния доход средно на лице

Стоки	Мярка	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Хляб бял	кг	2513	2997	3103	2814	3287	3557	3646	3817	3988	4218
Ориз	кг	1538	1372	1518	1522	1774	2048	2061	2070	2163	2382
Фасул зрял	кг	1178	1217	1307	1561	1404	1329	1060	1172	1358	1421
Картофи	кг	4432	4458	4516	4269	5730	4877	5386	5959	5736	6209
Домати	кг	2307	2584	2230	2772	2650	3072	2693	2699	2745	2834
Краставици	кг	2187	2257	2149	2544	2585	2833	2756	2627	2820	3003
Пиперки	кг	2201	2641	2530	2835	3095	3479	3078	2926	3272	3329
Ябълки	кг	2159	2764	2925	2691	3118	3453	3618	3674	3867	4004
Грозде	кг	2783	3876	3304	3439	3287	4262	3338	3817	3521	4004
Мляко прясно	л	2879	2972	2901	2879	3118	3379	3362	3417	3595	3785
Мляко кисело	кг	1861	1959	1993	1976	2186	2402	2347	2407	2515	2657
Сирене	кг	671	752	746	703	770	820	787	808	806	810
Кашкавал	кг	338	377	379	345	394	419	412	440	458	468
Свинско месо	кг	421	457	492	512	562	608	631	699	741	756
Месо от птици	кг	757	820	894	595	940	986	985	1040	1115	1217
Малотрайни колбаси	кг	679	650	653	673	746	814	810	856	892	932
Трайни колбаси	кг	316	309	313	327	360	384	374	388	397	410
Яйца	бр.	16038	16981	16990	18570	16308	20570	22571	22209	24310	23025
Захар	кг	2054	2286	2411	1673	1945	2342	3139	3541	3191	3454
Млечни масла	кг	413	413	386	357	418	417	409	421	432	385

Жилища, жилищни условия и снабденост със стоки за дълготрайна употреба

През 2017 г. в собствено жилище живеят 91.4% от домакинствата, а 5.1% ползват жилище, без да плащат наем. В жилища под наем живеят 3.6% от наблюдаваните домакинства - 2.3% на свободен и 1.3% на общински наем. Второ жилище притежават 9.1% от домакинствата.

¹ Покупателната способност на домакинствата е количеството стоки от даден вид, което може да се купи с паричния доход средно на лице от домакинство, ако същият се изразходва изцяло за покупката на тази стока през съответната година.

В жилища, построени преди 1990 г., живеят 92.2% от домакинствата, като близо три четвърти (72.3%) са изградени в периода 1961 - 1990 година. Преди 1961 г. са построени 19.9% от жилищата, а изградените след 1990 г. са 7.8%.

Две трети (66.5%) от домакинствата в страната живеят в дву- и тристайни жилища (71.5% в градовете и 52.3% в селата). В по-големи жилища (с четири и повече стаи) живеят 21.5% от домакинствата в градовете и 43.9% - в селата.

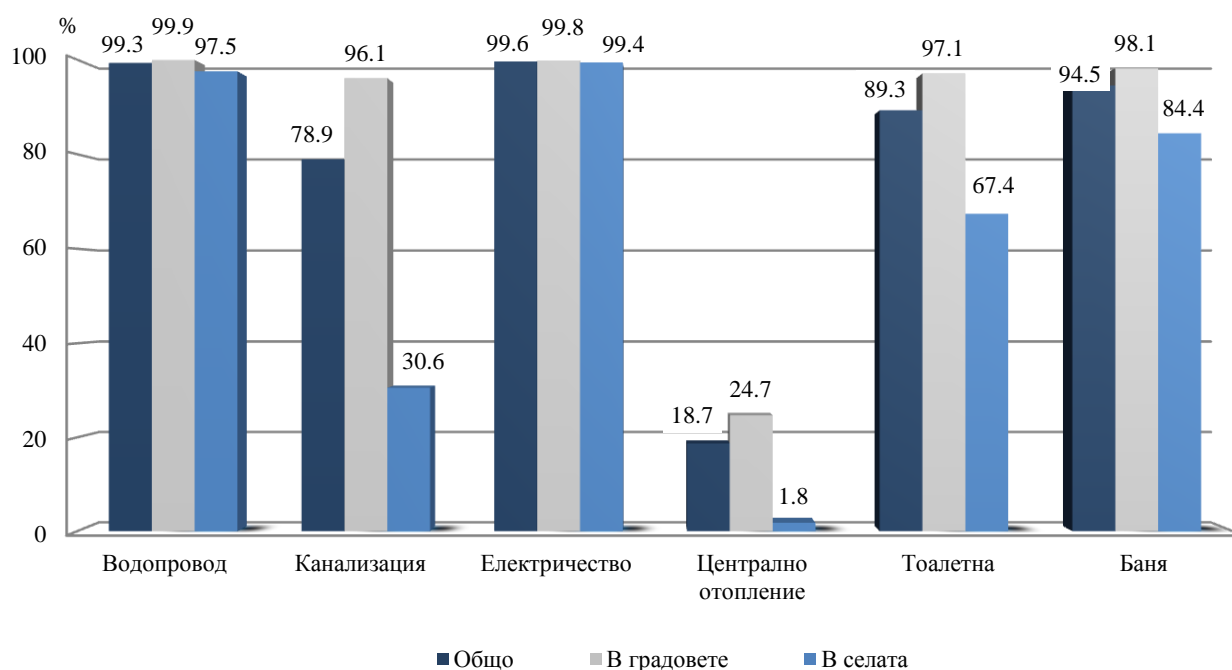
Гаражи имат 22.4% от домакинствата в страната (18.3% в градовете и 33.9% в селата).

С електричество, вода, канализация, баня и тоалетна в жилищата разполагат 76.5% от домакинствата. Има съществени различия в благоустроеността на жилищата в градовете и селата. Централна канализация имат 30.6% от жилищата в селата, докато в градовете този процент е 3.1 пъти по-голям - 96.1%.

Тоалетна вътре в жилището имат 67.4% от домакинствата в селата и 97.1% в градовете.

С централно отопление (парно или газ) са 18.7% от жилищата в страната, съответно 24.7% в градовете и 1.8% в селата.

Фиг. 7. Относителен дял на жилищата с водопровод, канализация, електричество, централно отопление, баня и тоалетна в жилището по местоживеене

Автомобили имат 51.2% от наблюдаваните домакинства, като 4.3% притежават два и повече автомобили. Не могат да си позволят да закупят и поддържат автомобил по финансови причини 14.7% от домакинствата, а 33.8% са заявили, че нямат необходимост от лека кола.

От предметите за дълготрайна употреба най-разпространен е телевизорът - притежават го 99.3% от домакинствата, а 29.2% имат по два и повече телевизора.

На второ място по разпространение е хладилната техника - 98.4% от домакинствата в страната (98.6% в градовете и 98.1% в селата) имат хладилник и/или фризер.

Автоматична перална машина притежават 92.9% от домакинствата, 4.8% не могат да си закупят този уред по финансови причини, а 2.3% смятат, че нямат необходимост.

Без телефон (стационарен или мобилен) са 1.7% от домакинствата. Само стационарен телефон имат 4.6%, а 66.5% - само мобилен (преобладават тези с два и повече мобилни телефона). Двата вида телефони (стационарен и мобилен) притежават 27.2% от наблюдаваните домакинства.

Фиг. 8. Относителен дял на домакинствата, притежаващи предмети за дълготрайна употреба, по местоживееене

С компютри разполагат 55.0% от домакинствата (62.5% в градовете и 33.8% в селата), като една малка част ползват служебни. Все още е голям дялът на тези, които преценяват, че нямат необходимост от компютър - 38.6%.

Наличие на интернет връзка в жилището имат 56.1% от домакинствата в страната. В градовете домашен интернет има в 63.9% от жилищата, а в селата - в 34.2%. Посочили, че нямат необходимост от интернет връзка в дома си, са 38.1% от домакинствата.

Климатизи притежават 37.3% от домакинствата, а 28.9% не могат да си закупят такава техника поради липса на финансови средства. 33.8% от домакинствата в страната са заявили, че нямат необходимост от климатик.

Методологични бележки

Данните са получени от **тримесечното** наблюдение на домакинските бюджети. Наблюдението е репрезентативно, като се използва случайна извадка от домакинства.

Обикновено домакинство образуват две или повече лица, които живеят в едно жилище или в част от жилище, хранят се заедно и имат общ бюджет, независимо от това дали имат роднински връзки помежду си. Домакинство е и едно лице, което живее самостоятелно, храни се отделно и има свой отделен бюджет.

Колективните домакинства не са обект на изучаване на домакинските бюджети.

Основните показатели за доходите, разходите и потреблението се оценяват **тримесечно и годишно** и се представят под формата на средни величини и относителни дялове.

Доходите на домакинствата в пари и натура включват доходите на всички членове на домакинството от: работна заплата, пенсии, самостоятелна заетост, обезщетения за безработни, социални помощи и други. Включват се и други доходи, общи за домакинството, като регулярните или еднократните трансфери от други домакинства и продажбите на имущество.

Разходите на домакинствата включват разходите за храна, напитки, тютюневи изделия, жилище (вода, електроенергия, отопление, обзавеждане и поддържане), транспорт, съобщения, здравеопазване, данъци, социални осигуровки и други.

Потребителският разход включва разходите на домакинствата за стоки и услуги съгласно международната Класификация на индивидуалното потребление по цели (COICOP).

Потреблението средно на лице от домакинство представлява количествата консумирани хранителни продукти и напитки при домашни условия и не включва консумацията в заведения за обществено хранене.

Покупателната способност на домакинствата представлява количеството стоки от даден вид, което може да се купи с паричния доход средно на лице от домакинство, ако същият се изразходва изцяло за покупката на тази стока през съответната година.

Подробна информация за наблюдението на домакинските бюджети и резултатите от него е публикувана на сайта на НСИ - <http://www.nsi.bg/>, в рубриката „Доходи, разходи и потребление на домакинствата” и в информационна система „Инфостат”.